

a.v. - wat doen we ermee?

p. Ickx

te verbazen : de programma-makers kwamen naar aanleiding van dit experiment voor het eerst in hun leven met de produktiekant van televisie in aanraking ; het kon hierbij moeilijk anders dan dat zij terugvielen op de enige ervaring die zij tot dan toe van televisie hadden, met name die ervaring die zij als passieve televisiekijkers, als consumenten van omroepetelevisie hadden opgedaan ; met als voorspelbaar resultaat dat de gepresenteerde videogrammen vol staken met van de omroepetelevisie afgekeken en gecopieerde maar met bescheidener middelen geproduceerde realisatietechnieken. Zoals middelbare scholieren in hun opstellen literaire voorbeelden uit «Zuid en Noord» naschrijven, zo trachtten de Hasseltse televisie-neofieten, de ene al wat meer dan de andere, BRT-televisie na te maken. Terwijl de eenmaligheid van het experiment belette dat zij zich hiervan bewust zouden worden en in hun tweede, derde of nog latere poging erin zouden slagen de eigen taal — als die al bestaat — van lokale televisie te spreken.

Tijdens de voorbereiding van de videogrammen hadden een aantal medewerkers zich scrupules gemaakt over de soms sterk geëngageerde standpunten die zij in hun programma's in wilden nemen. Toch bleek tijdens de inhoudelijke discussie na de voorstelling niemand hier graten in te vinden. De gemoederen raakten pas echt opgewonden toen over de «vorm» gediscussieerd werd. Het gevaar dat lokale televisie bedreigt is blijkbaar niet zozeer dat bepaalde inhouds gewerd of gemanipuleerd zouden worden, maar wel dat lokale televisie niet de kans zou krijgen naar de vorm te zoeken die haar moet toelaten haar eigen, specifieke boodschappen over te brengen ; dat het terrorisme van de techniek het alibi zou zijn waarachter de inhoudelijke censuur zich verschuilt ; dat het monopolie van de professionals erin zou slagen de doorbraak van de creativiteit en het engagement van de amateur af te remmen of zelfs definitief tegen te houden. Misschien is een proefperiode met in tijd en ruimte beperkte experimenten nodig om te vermijden dat wildbouw met zijn onvermijdelijke excessen het principe zelf van lokale televisie voor goed zou compromitteren.

Johan VAN HEDDEGEM

(*) Cf. «De Vidéographe», in : «Informatiebulletin CeCoWe», 3e jrg. nr. 4, december 1973, blz. 12.

De Nederlandse Vereniging voor Medische Audio-Visuele Communicatie die het tweedaags Symposium «A.V. - Wat doen we ermee?» (1 en 2 nov. 1974 in Rotterdam) organiseerde is inmiddels ook al twintig jaar oud.

Een bewijs te meer dat Nederland op het vlak van A.V. er steeds vlug bij geweest is. De belangstelling voor dit Symposium lag dan ook aan de hoge kant.

Op 453 ingeschrevenen noteerde men 420 effectieve aanwezigen. Over twee dagen en twee zalen met identiek programma gespreid was bovendien een pleiade van eminente sprekers voorzien. Het ritme van het hele gebeuren lag dan ook zo hoog dat de deelnemers zowat om het half uur een andere spreker te verwerken kregen. Daar tussendoor moest dan nog even tijd gevonden voor een kop koffie of thee, een bezoek aan tentoongestelde A.V.-programma's, een hapje eten, video-demonstraties, expositie van hardware en noem maar op. Deze snelle afwisseling van sprekers kwam de mogelijkheid tot concluderen uit dit symposium zeker niet ten goede. We maken dan nog abstractie van de moeilijkheid er een leesbaar verslag over te brengen.

We trachten dan ook in dit kort bestek niet meer dan enkele gedachten naar voor te halen.

Referaten

Vanzelfsprekend situeerden de meeste referaten zich rond de problematiek : A.V. en medisch onderwijs.

Dit belet nochtans niet dat ook het bredere onderwijsvlak en de mogelijkheden van A.V. in niet-onderwijs toepassingen wel eens vermeld werden. Na het welkomwoord vrijdag door H.J. Versteeg, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Audio-Visuele Communicatie, waarin hij de geschiedenis en de verdiensten van de vereniging schetste, lichtte D. de Moulin, directeur van het Instituut voor Geschiedenis van de Geneeskunde van de K.U. Nijmegen de historische ontwikkeling van de medische af-

beelding als didactisch hulpmiddel toe. Een voordracht, begeleid door dia's van afbeeldingen die varieerden van speels tot streng wetenschappelijk, van ludiek tot makaber.

Helemaal op de ludieke toer was het referaat van E.W. Hoonakker, die met de vraag : «A.V. Wat doen we ermee?» ging spelen, ze omdraaide tot «Wat doet A.V. met ons» en zich daarbij afvroeg of A.V. niet vaak een modeverschijnsel tussen andere is, een mythe voor het actuele onderwijs. Volgens hem moet op A.V. zoals op elk didactisch middel grondig gedacht en gewerkt worden voor men het te grabbel gooit.

Na de koffie behandelde men het thema «Werkelijkheid of Illusie».

Deze vraag, behandeld door Chr. van Huysen, had uiteraard betrekking op A.V., niet op de koffie. De spreker, die zelf aan de K.U. Nijmegen in de afdeling Anatomie met A.V. werkt, splitste ter verduidelijking elk «beeld-middel» op in twee grote eigenschappen : verhullen en verduidelijken.

Elke afbeelding en zeker elke didactisch bedoelde afbeelding is immers een schematisering, die dan ook meteen een zekere selectie maakt in de werkelijkheid. Het doel is de kwaliteit van het begrip te verbeteren. Daarom gebeurt een zekere omvorming, toevoeging, weglating, kortom een of andere vorm van codering. Illustreer is dus tevens verhullen en onthullen. Illustreer houdt altijd een zeker risico van «ruis» in. Didactisch moet afgewogen worden hoe groot dit risico is, om een prognose te kunnen maken over de zinvolheid van een illustratie. C.G.J. Michels, onderwijsresearcher, zocht de eventuele ruis eerder aan de kant van de «leerlingen».

De nood aan individualisering van het onderwijs, hetzij als doel, hetzij als middel, moet dringend ernstig onderzocht worden. Niemand heeft wat aan pedagogisch geleuter, waarbij zelden of nooit wat revelants over A.V. uit de bus komt. A.C. Gisolf, ieder welbekend, hoofd van A.V.-dienst van de gastvrijheidverlenende

Erasmus-universiteit, legde er de nadruk op dat de keuze van het medium het belangrijkste aspect is. Hoe dan ook blijft het directe contact, het man-tot-man gesprek in principe het beste medium.

Men dient er rekening mee te houden dat de keuze van het medium gedeeltelijk de vrijheid van de ontvanger bepaalt. Het bepaalt zijn mogelijkheden van onderbreken, tussenkomen en noem maar op. Het is dus medebepalend voor zijn uiteindelijke indrukken.

Zeker bij een leerproces moeten deze elementen grondig overwogen worden. Ook Chr. Titulaer, didacticus bij de Teleac-stichting, pleitte in deze richting.

Het medium is ondergeschikt aan het doel dat je beoogt. Het moet dus duidelijk in functie van dat doel worden bepaald en gekozen. Zo kan TV, vooral dan gezien in het Teleac-perspectief, schaalvergroterend en motiverend werken, tempo aangeven, een deel van de leerinhoud overdragen.

Elk A.V.-middel blijft echter steeds maar een onderdeel van de multi-mediale aanpak, met inbegrip van rechtstreeks contact, gesprek en dergelijke meer. Ook volgens G.T. van der Hoek, hoofd van de educatieve dienst van het Rijksmuseum van Amsterdam, wordt om het even wat op de allereerste plaats door het woord onder de aandacht van het publiek gebracht.

Het inzetten van A.V. heeft slechts zin in zoverre het dit proces kan bevorderen. Voor verschillende sprekers, die we hier niet allemaal met name kunnen noemen, is A.V. een (nood-)oplossing om grotere groepen tegelijk te bereiken. Iedereen was het er wel over eens dat dit een enorme tijdswinst betekent maar niemand kon of durfde zich uitspreken in hoeverre het kennis-effect bevordert wordt. Men kan, volgens onderzoeken terzake gedaan, geredelijk aannemen dat de globale resultaten niet slechter zijn; dat ze beter zijn is nog te bewijzen.

Op de voorstelling door sommige sprekers van de eigen aanpak van A.V. in door hen gedoceerde cursussen, kunnen we hier moeilijk ingaan. Het betrof meestal eerder beperkte en vaak niet zo revelerende projecten. Vermelden we in dit verband wel de toelichting van J.B. van der Kooij uit Groningen (natuurkundig Laboratorium van de Rijksuniversiteit) die een lans brak voor een ook actieve benadering van de media. Met zijn studenten maakt hij zelf filmpjes ten behoeve van het onderwijs. De centrale vraag blijft ook dan: «Hoeveel informatie wordt werkelijk overgebracht?»

AMPEX S.A.

MAGNETIC MEMORIES

COMPUTER - INSTRUMENTATION

AUDIO - VIDEO - TAPE

RUE DE L'INDUSTRIE

1400 NIVELLES

TEL. 016/22.49.21

Expositie en praktijk

De voorziene expositie-ruimte werd onderling verdeeld voor het tentoonstellen van programma's van de Nederlandse Vereniging voor Audio-Visuele Communicatie, met name van de A.V.-diensten van de faculteiten geneeskunde van diverse universiteiten.

Daarnaast stelden enkele sprekers de in hun referaat besproken programma's ter bezichtiging en waren verschillende bedrijven en industrieën present met oud en nieuw materiaal.

Interessant bij de programma's waren de erg eenvoudige «Trainers», ontworpen en gebruikt door C. Jerusalem, hoogleraar in de Cyto-histologie aan de K.U. Nijmegen.

Deze «Trainers» zijn eigenlijk eenvoudige houten kastjes met dia-projectie waarvan de student zelf, met de begeleidende tekst in de hand, het tempo van voort- en teruglopen kan bepalen. De student kan onderbreken voor vragen, uitleg, discussie, enz... Naar het schijnt een in de praktijk zeer rendabele en effectieve hulp. Ook de erg geprezen (en over het paard getilde?) «Televisie-bus» van de Technische Hogeschool Delft, een volledig uitgeruste kleuren-captatiewagen, was ter bezichtiging opgesteld. Een mooie, degelijke en dure uitrusting waarbij in het kader van A.V. in het onderwijs (voorlo-
(ADVERTENTIE)

pig) toch wel kan gevraagd: moet dat zo nodig?

Bij de industriële exposanten liep het gamma van dia-projectieapparatuur, over beeld per beeld 16mm-projectie en klankdiareeksen tot kleuren-VCR en editing-apparatuur. Echt revelerend nieuwe dingen waren niet aanwezig. Vermeldenswaard waren de Trinitron kleurencamera en de programmeerbare editing-unit van Sony, een apparaatje dat vlot en feilloos heel wat montageproblemen ondervangt.

Aan de praktische kant van het Symposium stond de volledige video-opname van de referaten zodat men bij het begin van de tweede dag even het geheugen kon oprispen aan een samenvatting van de vorige dag.

Niet altijd feilloze apparatuur en niet steeds even gelukke toepassing van gekende VPRO-technieken, zoals commentariërende ondertiteling, maakten het constante video-contact tussen de verschillende ruimten echter minder boeiend.

Wel interessant was dat experiment waarschijnlijk voor de vrijwilligers die hierbij de kans kregen als cameraman of regisseur op te treden.

Conclusie:

Het moeilijkste van dit Symposium was zeker de conclusievorming. Vrijwel iedereen was het er bij het einde van deze

A.V.-tweedaagse over eens dat er blijkbaar niet zoveel aan A.V.-communicatie wordt gedaan, maar eerder aan instructie.

Het belang van de dialoog — en gaat het hier niet om een definitie-element van goede communicatie? — dreigt hierbij verloren te gaan. Zoals iemand het uitdrukte dreigt A.V.-instructie te verworden tot een systeem van «iemand wat in de maag te splitsen».

Misschien is het te grote respect voor A.V.-deskundigheid hieraan niet vreemd. Volgens A.C. Gisolf moet juist die «deskundigheid» op het gebied van A.V. met een korreltje zout genomen worden. Waar het op aan komt is de communicatie, het contact. Werkt A.V. hierbij bevorderend dan is alles OK, gebeurt dit niet dan vergeten we beter dat dergelijke middelen bestaan.

Ook wij hadden gedurende deze twee dagen wel eens de indruk dat A.V. maar al te dikwijls de redplank is voor overbelaste professoren of te grote studentenaantallen, en dat geeft toch wel te denken.

Wie met de vraag «A.V. - Wat doen we ermee?» naar Rotterdam is vertrokken, is waarschijnlijk huiswaarts gekeerd met «Ja, wat doen we d'er nou eigenlijk mee?» Dan heeft dit Symposium aangezet tot reflectie terzake, en dat is op zich al een verdienste.

Paul ICKX

